

Valtionosuuspäätökset vuodelle 2025

Kaupunginhallitus 03.02.2025 § 29
287/02.02.02/2025

Valmistelu ja lisätiedot
rahoitusjohtaja Henrik Rainio, controller Sari Klenberg,
etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Valtiovarainministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö hallinnoivat kunnille myönnettäviä valtionosuuksia. Ministeriöiden valtionosuuspäätökset tehdään vuosittain joulukuun lopussa seuraavalle kalenterivuodelle. Vuotta 2025 koskevat valtionosuuspäätökset on tehty ministeriöissä 19.12.2024 ja ovat saapuneet kirjaamoon 2.1.2025. Päätösten mukaisesti Porvoon kaupungin saamat valtionosuudet vuodelle 2025 ovat yhteensä 51,7 miljoonaa euroa. Valtuuston joulukuussa 2024 hyväksymässä talousarviossa vuodelle 2025 valtionosuuksien yhteismääräksi arvioitiin 50,0 miljoonaa euroa. Talousarvioon sisältyvä valtionosuuksien määrä perustui Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton ylläpitämiin ennusteisiin. Ministeriöiden valtionosuuspäätösten myötä kaupungin talousarvion 2025 valtionosuuksia on tarpeen korottaa 1,7 miljoonaa euroa.

Kaupungin saama valtionosuus vuodelle 2025 kasvaa edellisvuodesta työvoimapalvelu -uudistuksen seurauksena, kun siirtyvät TE-palvelujen tehtävät rahoitetaan valtionosuuden kautta. Kaupungin saamat vertailukelpoiset valtionosuudet ilman TE-uudistuksen rahoitusta sen sijaan kuitenkin laskevat edellisvuodesta valtiontalouden säästöjen seurauksena, 19.12.2024 tehdyistä päivitetystä valtionosuuspäätöksistä huolimatta.

Valtionosuusjärjestelmä

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet ovat merkittävin osa kuntiin kohdistuvaa valtionapujärjestelmää. Valtionosuudet määräytyvät laskennallisin perustein ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Lisäksi kunnille voidaan myöntää hakemuksesta valtionavustuksia.

Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen. Kunta päättää itse valtionosuuksiensa kuten verotulojensakin käytöstä ja hyötyy taloudellisesti, jos järjestää palvelunsa kustannustehokkaasti.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta: 1) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, jota hallinnoi valtiovarainministeriö, ja 2) opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtiovarainministeriön hallinnoima peruspalvelujen valtionosuus on näistä taloudellisesti merkittävämpi. Vaikka hallinnollisen jaon perusteella voisi päätellä toisinkin, niin valtaosa kuntien

varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen valtionosuusrahoituksesta määräytyy valtiovarainministeriön hallinnoiman peruspalvelujen valtionosuuden laskentatekijöiden kautta.

Peruspalvelujen valtionosuus koostuu kuntien kustannuserojen sekä tulopohjan tasauksesta. Kustannuserojen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Tulopohjaa tasataan kunnan verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen kautta. Varsinaisesta peruspalvelujen valtionosuudesta eriyttynä osana kunnille maksetaan myös veromenetysten korvausta.

Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä kuntien valtionosuudet vähenivät, kun valtionosuuksista siirrettiin peruspalvelujen sote-osat hyvinvointialueiden rahoitukseen. Lisäksi uudistuksessa kunnilta siirtyneitä menoja ja tuloja tasataan valtionosuuksiin pysyvästi sisältyvillä tasauselementeillä, järjestelmämuutoksen tasauksella sekä muutosrajoittimella.

Työ- ja elinkeinopalvelujen järjestämisvastuu siirtyi vuoden 2025 alussa valtiolta kunnille. Uudistuksen yhteydessä kunnille siirtyi lisäksi nykyistä laajempi vastuu työttömyysturvan rahoituksesta. Tehtävien siirto ja rahoitusvastuun laajennus korvataan kunnille valtionosuuksiin tehtävällä lisäyksellä.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä toimii osana kuntien valtionosuusjärjestelmää ja järjestelmällä rahoitetaan koulutuksen ja kulttuuripalvelujen järjestämisestä aiheutuneita käyttökustannuksia, joita valtiovarainministeriön hallinnoima peruspalvelujen valtionosuus ei kata. Lisäksi kunnat osallistuvat opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän kautta lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoitukseen, sillä kuntien saamasta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta vähennetään asukaskohtainen omarahoitusosuus lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen.

Ammatillinen koulutus on pääosin koulutuskuntayhtymien tai erillisten osakeyhtiöiden hoitamaa ja rahoitus kohdentuu suoraan koulutuksen järjestäjille, jolloin useimpien kuntien kohdalla opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus näyttäytyy valtionosuuslaskelmissa negatiivisena.

Opetus- ja kulttuuritoimessa rahoitus muodostuu koulutusmuodoittain rahoituksen perusteena olevien suoritteiden ja laskennallisten yksikköhintojen tulosta. Suoritteita ovat tyypillisesti opiskelijamäärät, opetustunnit, opiskelijavuorokaudet tai -viikot ja kulttuuritoimessa kunnan asukasmäärä tai henkilötyövuodet. Eri palvelumuodoissa yksikköhinnan muodostumisperiaatteet vaihtelevat. Yksikköhinta voi olla koulutuksen järjestäjäkohtainen, ryhmittelyyn perustuva tai valtakunnallinen.

Vuoden 2025 valtionosuuspäätökset

Porvoon valtionosuudet tulevat olemaan noin 51,7 miljoonaa euroa vuonna 2025. Kaupungin valtionosuustulot 2025 alenevat hieman

arvioitua vähemmän, noin miljoona euroa vuodesta 2024, jos rahoitus uusille lakisääteisille TE-tehtäville jätetään huomioimatta.

Valtionosuuksista noin 25,1 miljoonaa euroa on peruspalvelujen valtionosuutta (ilman TE-palvelujen ja verotulojen tasausta sekä sote-erien osuutta) kun vuonna 2024 vastaavavertailukelpoinen luku oli vielä 26,7 miljoonaa euroa. Sote-uudistuksen muutosrajoittimen ja järjestelmämuutoksen tasaus lisäävät vuonna 2025 valtionosuutta noin 16,9 miljoonaa euroa kun vuonna 2024 sote-eriä saatiin vielä 17,4 miljoonaa euroa. TE-uudistukseen liittyviä valtionosuuksia kaupunki saa vuonna 2025 yhteensä 6,1 miljoonaa euroa.

Verotuloihin pohjautuva tulopohjan tasaus vähentää Porvoon saamia valtionosuuksia vuonna 2025 1,3 miljoonaa euroa, kun edellisvuonna vähennys oli 3,5 miljoonaa euroa. Veromenetysten kompensatit lisäävät valtionosuuksia vuonna 2025 4,7 miljoonaa euroa kun edellisvuonna verokompensatioita saatiin vielä 7,3 miljoonaa euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia saadaan 0,2 miljoonaa euroa vuonna 2025 kun edellisvuonna opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet vähensivät kaupungin valtionosuuksia 1,4 miljoonaa euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen suoritteiden ja yksikköhintojen määrät vaikuttavat valtionosuuksiin viiveellä. Porvoo saa esimerkiksi vuonna 2025 osana opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoitusta vuoden 2023 toteumatietojen mukaisesti perusopetuksen valmistavan opetuksen rahoitusta lisää 0,8 miljoonaa euroa.

Valtiovarainministeriön valtionosuuspäätöksissä on huomioitu kasvun ja oppimisen toimialan lainsäädännöstä johtuvat tehtävämuutokset, joista euromääräisesti merkittävimmät ovat oppimisen tuen uudistaminen, lukion erityisopetuksen muutokset, kolmen vuosiviikkotunnin lisäämiseen perusopetukseen sekä B1-kielen opetuksen lisäämiseen yhdellä vuosiviikkotunnilla. Nämä uudet lakisääteiset tehtävät lisäävät kaupungin valtionosuustuloja noin 530 000 euroa vuonna 2025. Varhaiskasvatuksen osalta puolestaan lakisääteiset suunnittelu- ja raportointivelvoitteet hieman kevenevät, ja tämä laskennallinen säästö vastaavasti vähentää kaupungin valtionosuustuloja hieman.

Pitkällä aikavälillä Porvoon valtionosuudet laskevat merkittävästi, mikäli lasten määrä alenee pitkällä aikavälillä ennusteiden mukaisesti, koska suurin osa kaupungin valtionosuuksista perustuu lasten määrään eri ikäryhmissä. Palveluverkkosuunnitelmassa arvioitiin valtionosuusjärjestelmän mukaisen rahoituksen laskevan seuraavan vuosikymmenen aikana lasten määrään perustuen 5,2–12 miljoonaa euroa. Myös monenlaiset valtion sopeuttamistoimet vähentävät Porvoon valtionosuuksia, kun usein eri laskentaparametreissa ei huomioida kustannuksia täysimääräisesti. Lisäksi valmisteilla oleva valtionosuusuudistus uhkaa vähentää Porvoon valtionosuuksia merkittävästi vuodesta 2027 alkaen.

Liitteet

1. Valtiovarainministeriön päätös kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuonna 2025
2. Opetus- ja kulttuuritoimen yksityiskohtainen laskelma käyttökustannuksiin myönnetystä valtionosuudesta/rahoituksesta vuodelle 2025
3. Porvoon kaupungin valtionosuudet 2020–2027 diat

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupungin talousarvioon vuodelle 2025 tehdään seuraavat talousarviomuutokset:

Vuoden 2025 valtionosuustuloja korotetaan 1,7 miljoonaa euroa 51,7 miljoonaan euroon.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupungin talousarvioon vuodelle 2025 tehdään seuraavat talousarviomuutokset:

Vuoden 2025 valtionosuustuloja korotetaan 1,7 miljoonaa euroa 51,7 miljoonaan euroon.

Päätös tarkastettiin heti.